

NÉPNEVELŐK LAPJA.

Egyetemes magyar népnevelési heti-közlöny.

ELŐFIZETÉSI ÁR: egész évre 4 fr.
3, 2, 1 évnegyedre 3, 2, 1 fr. Minden
tanügyi hirdetmény ingyen vétetik
föl.

7. sz. — Téliutó 14. 1863. — II.

Megjelenik minden szombaton.

Kéziratok, előfizetési pénzek a szerkesz-
tői szállásra (kecskeméti-utca 5-dik sz.)
intézendők

Népiskolai tanítás és tanítóképezdek Schweicban. ¹⁾

A népnevelés dolgában Európa művelt nemze-
teivel egy fokon állanánk, akkor is kívánatos
volna az egyetemes népnevelés te-
kintetéből ismerni azon elemeket, erőket,
melyek által ama szerencsésebb helyzetű népeknél
a nemzeti nevelés ügye testtől lett, határozott ala-
kot öltött. Most pedig midőn az alakulás stádiumán
állunk, s a jövőendő irányát, életét intézzük, ok-
vetlenül szükséges, hogy az idegen kéz és szellem
működéseiről is alapos és részletes tudomást szerez-
zünk, nem azért, hogy a már kész szülemény mellett
magunkat az öngondolkodás és munka fárasztó terhétől föl-
mentsük, hanem azért, hogy alkotó lelkünk, önálló művéhez
minél több összehordott anyag felett rendelkezessék.

Ily nézetből ismertetem én a fentirt cím alá eső tárgya-
kat Kay Józsefnek ily című művéből: „The social con-
dition and education of the people in England and Europe;
shewing the results of the primary schools etc. in two volu-
mes. London, 1850.“

E munkáját Kay, Lord John Russel a kincstár első
lordjának ajánlá azon ígéret alapján, melyet a miniszter a
citybeli választók előtt tett, nyilvánítván a nép társadalmi
állapota javítását célzó szándokát.

Szerzőnk Nyugat-Európát bejárván, a nép társadalmi
állapotát s ennek legfontosabb tényezőjét a népnevelést nagy
érdekléssel, vallásos buzgalommal alaposan tanulmányozta; s
hogyan gondosan járt el s épen az első forrásokból merített,
mutatja azon nagy nevek hosszú sorozata, melyet az előbe-
szédben mindenik iránt való hálás köszönetének kifejezésé-

¹⁾ Átvéve a „Prot. egyházi és iskolai lapból“ — nem azért,
hogy mint bizonyos Lapok szerkesztője a mily ügyetlentül, ép oly
keresztény-ellenes szándékkal, s az anyagi haszon igen kirtívó
hátsó gondolatával a Népt. közlönyére ráfogni iparkodott, a —
„kath. tanítók a háromszázados egyház bámulására és
szeretetére szoktattassanak *“(L. Népn. I. f. é. 35 lap); hanem
hogy — jelen cikk írója s közlőjének szavaival élve — „alkotó
lelkünk, önálló művéhez, minél több összehordott anyag fölött
rendelkezessék;“ és — hozzá tesszük — hogy a népnevelés te-
rén is, mint minden fontos dologban, ne csak édes magunk „bámu-
lására s szerete:ére szoktattassunk!“ Szerk.

* Mily badar beszéd! Mintha arra, hogy valamely egyhá-
zat bámuljunk 18 század kívántatnék! A most 18 százados egyház
nem volt-e már háromszázados korában bámulatos?
Lám, lám: mily hatalmas években nyugosznak némely emberek
állításai!

vel közöl. Ily nevek péld. mindjárt elül: Bunsen lovag
porosz követ; Dr. Eichorn volt porosz közoktatási minisz-
ter; Salvandy, volt közokt. miniszter Franciaországban;
a schweici országgyűlés volt elnöke stb.

Ezek után térjünk a dologra.

Schweicban a köznevelésnek nagy fejlődése 1832-től
kezdődik, miután a kantoni kormányzat régi oligarkhikus
(főúri) formái elvették, s a jelen demokratikus alak meg-
alapított. Mihelyt a nép a kormány gyeplőjéhez egészen
hozzá juthatott, a nemzeti nevelést illetőleg egész sorral a
legszigorubb szabályokat hozta s emelte egyszerre érvényre.
Azon időtől fogva maig az iskolák, tankészletek, tanrend-
szer, a tanítók nevelése s az ifjuság állapota Schweicban
javultak, s jelenben a kantoni kormányok nevelési munká-
latai a legfontosabb és közérdekűbb köteleességek egyikét
képezi.

Minden kantonban (Genf, Wallis s a három kis hegyi
kanton: Uri, Schwyc és Unterwalden kivételével, hol a né-
pesség nagyon csekély, nagyon szétszórt és szegényebb,
hogyszem sok iskolát állithasson) a nevelés kényszerű, azaz
minden szüle köteles gyermekeit neveltetni vagy otthon,
vagy az iskolában 5-ik évtől a 14-ik év betöltéséig s némely
kantonokban egész 16 éves koráig. Némely gyári kerüle-
tekben a gyermekeknek az iskolát elhagyni s 11 éves ko-
rukban gyárakba lépni meg van engedve oly föltétel alatt,
hogy előbb az inspektortól bizonyítványt nyernek, hogy tud-
nak olvasni és írni, s hogy azután is bizonyos órákra idő-
szakonként iskolába mennek, míg a 14-ik vagy 15-ik évet
be nem töltik. Argau kantonban, bár ez egy a gyári kerüle-
tek közül, a gyermekeknek nincs megengedve gyárakba lép-
ni, míg a 15-ik évet be nem töltik.

Bern, Waadt, Argau, Zürich, Thurgau, Luzern és
Schaffhausen kantonokban, hol a szegények nevelése legna-
gyobb előmenetelt tett, minden gyermek 6 éves korától 15-ig
naponként oktatást nyer a szentírásban, olvasásban, írás-
ban, számtanban, történelemben, földrajzban, éneklésben és
rajzolásban.

A gyermekek Schweicban épen oly rendszeren el vannak
foglalva az ő iskolai köteleességeikkel és gyakorlataikkal, mint
a szülék az ő napi munkáikkal, úgy hogy az ifjak közül egy
sincs mellözve s arra hagyatva, hogy az aljasság s elvete-
mülés állapotában nőjön fel; hanem mindnyájan ápolva, fel-
ügyelet alatt növelve és tanítva vannak, oly nagy gond-
dal, mint a mi alsóbb nemességünk gyermekei. Egészség, testi
erő, tevékenység, szokás, modor, csin, tisztaság, mindre
gondot fordítanak a schweici iskolában. Azzal tartják, hogy
a tanító kötelessége nem pusztán az, hogy a gyermekek fejét
nehány ténnyel megtömje, hanem inkább, hogy
okos, erős, erélyes, művelt, jó erkölcsű s értelmes polgárokat

neveljen, s hogy egy osztálynak érdekei az egészben elválhatlanul összefüggenek a többiek érdekeivel s képesek az egész nemzet általános jóllétét előmozdítani. Ezek a nemzeti iskolák valódi tárgyai.

A prot. kantonok városaiban nincs a gyermekeknek olyan osztálya, mint a mi „rongyos gyermekeink”²⁾. Nem lehet, a nap nagyobb részében az utcákon gyermekeket látni, vagy legalább oly elaljasodott állapotban, mint azon szegény, félig meztelen, piszkos és elfajult apró nyomorultak, kik a mi városaink utcáit borítják. A városok minden szegény gyermekei oly jó és boldog állapotban vannak, mint a mi legjobb apróarúsaink gyermekei. A helyett tehát, hogy a schweici városok, mint a mieink az ifjui elaljasodásnak, és így a serdülői vétkeknek tápláló helyei volnának, még jobb alkalmat nyújtanak, mint a vidéki kerületek, hogy miveltebb faju gyermekek és polgárok növekedjenek.

Ez egyetlen tény elegendő a schweici és angol földmives nép közti nagy különbségnek önmagától való megértésére.

(Folyt. követk.)

Bihari Imre.

Házi és magán nevelés.

A szülők legelsők, kikkel a gyermekek érintkezésben vannak; ők gyermekeikhez, ezekszüleikhez legközelebb állnak; azért a szülők legelső természetes nevelői gyermekeiknek. Némely szülők azonban hivatásuk betöltése által annyira igénybe vannak véve, hogy gyermekeik nevelésére elég gondot és időt nem fordíthatnak; mások nem állanak a műveltség azon fokán, hogy gyermekeiket nevelni képesek lennének; sokan önzés, gyermekeik iránti szeretetlenségből nem hajlandók ezen legszentebb szülői kötelesség teljesítésére. — Innen majd a szülők hívják meg gyermekeik képzésére más férfiakat, majd a község, s egyéb erkölcsi személyek (testületek, társaságok; hova tartozik maga a polgári társaság — az állam — is). — Némely egyének az emberiség javítását akarván eszközölni, nevelésre adják magukat; vagy — fájdalom — a gyermekek nevelését inkább különös munka, vagy kenyérkeresetükké tevén, képző-intézeteket állítanak föl. Így keletkezik azután a házi és magán nevelés.

Házi és magán nevelésnél, legjobb esetben is, a gyermek tüzetik ki célul; neveltetik, hogy neveletlen ne legyen; — tanítatik, hogy tudatlan ne legyen, — ügyesítetik, hogy ügyetlen ne legyen. — Ha tudományos, művészeti vagy más irányban képeztetik: ez azért történik, hogy élete unalmassá ne váljék, hogy tudománya a gyermeknek egykor hasznot, vagy legalább gyönyört hozzon. (Mert a tudományok az ifjúkort gyönyörködtetik). Közérdekeknek, közcéloknak, az emberiségnek, az egyháznak, a társadalomnak nem képeztetik a gyermek; ezen célok kihagyatnak a számításból; néha szenvedélyből és önzésből szándékosan; néha az egyéni szabadság, társadalmi közérdekek bal felfogásából véletlenül rossz és a közjó fölforgatására vezető irány adatik a gyermekeknek. — A házi nevelés legjobb szándék mellett sem képes a gyermeket a társadalom közérdekeivel összeeső irányban nevelni. Ugyanez a több gyermek képzésével foglalkozó magán nevelésben is aligha sikerülhet; mert a) nem tehetni föl minden magán-nevelőről, hogy a társadalom közérdekeit és szükségait átnézheti és beláthatja,

²⁾ Itt Angolhon, különösen London „rongyos gyermekei” értendők.

mit okosan csak a közügyeket vezető kormánytól várhatni; — b) a magán-nevelők mindannyian egymástól elkülönözve működnek, mindnyájan különböző nézeteik szerint különböző irány- s érdekekben nevelnek: már pedig a közjóllét és közműveltség emelésének tekintetéből minden embert ugyanegy közirányban és érdekekben kell nevelni; mi leginkább oly nevelés által eszközöltetik, melyet a kormány vagy egyház mint összetartó és összeegyeztető szellem intéz; c) minden jó nevelésnek főadata a gyermeket a gyakorlati életre is előkészíteni, mi ismét csak köznevelés által eszközöltethetik legjobban, hol sok — tehetség, hivatás és sorsra különböző — gyermek kölcsönös és huzamos érintkezésben van egymással. Mindezekből világos, mit kell minden emberbarátnak tartani a házi s magán-nevelésről. — Azon nevelés, mely az egyházi s világi társadalom képviselői- s intézőinek közvetlen befolyása és igazgatása mellett közcélközérdekekben közhelyeken (iskolák és közintézetekben) kezel- tetik, szoros értelemben köznevelésnek mondatik. A köznevelésnek elhanyagolása, vagy erköcstelen, gondatlan, lelki- isméretlen, tudatlan, ügyetlen férfiak által kezelése a társadalom jóllétének sülyedését vonja maga után. Mire a világtörténet elég adattal szolgál. A köznevelésnek, az elemi képzésen kívül, a magasabb alaki s tárgyi (reál) képzés gondos ápolása által, a társadalom szellemi és anyagi érdekeit képviselni kell, nehogy a hiányos közképzés miatt, a közélet fejlődése is egyoldalú és hiányos legyen. — Az elemi köznevelést népnevelésnek mondjuk, minthogy ez a magasabb célokra nem hivatott társadalmi osztálynak, a népnek, képzését befejezheti. Magán nevelés a gyermek képzését azon célból teszi feladatul, hogy a növendék tehetségeinek kifejlődése után ezeknek okos használása által az élet bármily viszonyaiban, mint értelmes és boldog ember megáll- hasson. De a köznevelésnek főadata fenségesebb. Itt egyesek képzésiben a társadalomnak, az emberiségnek javulása, — anyagi, szellemi és erkölcsi tökélyesedése céloztatik; mi azonban csak a nevelés későbbi eredményeiben következhetik be. Ezen bekövetkező nagyszerű eredmény iránt a kezeség egyedül a köznevelés célszerű elrendezése s gondos kezelésében találhatik fel. E végből multhatatlanul megkivántatik: 1) hogy a tanintézetek valódi képző-intézetek legyenek, melyekben nemcsak tanításra, hanem a gyermekek testi és szellemi nevelésére egyaránt gond fordítottatik. Mert a tanítás csak eszköz a nevelésben; és pusztán tanítás a nevelés valódi (alaki és tárgyi) céljaihoz soha el nem vezet; sőt a tanult, de nem nevelt ember annál veszedelmesebb, minél tanultabb; 2) hogy a tanintézetek a társadalom minden érdekeit, annak felsőbb és nemesebb törekvéseit, képviseljék — tudományos és reál irányú közképzés által; 3) legalább a népnevelés általános legyen; minden község bírjon képző-intézettel; minden szülő tartozik iskoláztatni gyermekeit; 4) hogy mind az elemi, mind a magasabb közintézetek összhangzó egésznek képezzenek, legalább a népnevelés mindenütt ugyanazon nevelési s tanítási elvek, ugyanazon nevelési rendszer s mód szerint kezeltessek; minden iskolában ugyanazon tankönyvek használtassanak; 5) hogy a tanítók alkalmazása a nevelés és közjóllét érdekében történjék; 6) hogy köznevelői pályára csak arra hivatott és alkalmas egyének vállalkozzanak és bocsáttassanak, kik az emberiség közérdekei iránt lelkesítve tanítói és nevelői hivatásuknak könnyű és sikeres betölthetésére jól előkészítettessenek.

Babiczky György.

„Egy kis baj a Néptanítók közlönyével.“

(Szerkesztői jegyzetekkel kísérve.)

— Folytatás. * —

„Már ki ne üdvözölne szívélyes örömmel mindent, ami a kath. magyar irodalom gyarapítására ígérkezik közrehatni! A vidék hamarjában nem tudta magát tájékozni, nem tudván a szinfalak mögött történeteket és hogy csupa boszuság ada létet az ujone közlönynek¹⁾. Fölöslegesnek találta mindenki

*) L. Népn. I 2—5. sz.

¹⁾ Eddig, cikkiró szavai után (L. Népn. I. 36 lap, *) alatt azt hittük, hogy az ő és minden avatottabb tanfériainak „tudomány” csak abban áll, mikép a Népt. közlönyét „csupa boszuságból” keletkezettnek lenni tudják: azonban midőn cikkiró „szinfalak mögött történeteket” és „csupa boszuságból keletkezést”, emleget, ez arra mutat, hogy a cikkiró és tudomány-avatott társai még egyéb történetekről is tudnak — a „szinfalak mögött”; különben mire való volna az a bizonyosan öntudattal használt „és” kötszócska? Ugyan nem volna szives cikkiró ebbeli tudományát a Tanodai Lapok hasábjain külön vezércikkben világ elé bocsátani s tudományába másokat is beavatni?

²⁾ Imént az volt mondva: „ki ne üdvözölne szívélyes örömmel mindent, ami a kath. magyar irodalom gyarapítására ígérkezik közrehatni!”; itt pedig ez áll: „fölöslegesnek találta mindenki Magyarországon egy második kath. tanügyi lapnak kiadását.” Tehát: „szívélyes örömmel üdvözölni” és mégis „fölöslegesnek találni!”; vagy: „fölöslegesnek találni” és mégis „szívélyes örömmel üdvözölni!” Józan-eszű, egyeneslelkű, igaz uton járó ember beszélhet így?

³⁾ Nevezetességekkel.

⁴⁾ Cikkiró itt megint eldobta a kalapácsnyelet; vagy pedig saját tudatlansága s járatlanságának bizonyítványát írta alá, midőn a Néptanítók közlönyének ama programjában megnevezett urakat „soha nem hallott s nevökről sem ismert celebritásoknak” mondogatja, jóllehet azok közül legtöbben neki az írásban mintaképekül szolgálhatnának. Egyébiránt megjegyzendő, hogy azon nevek, valamint egyéb kissé fennebb hangzó kitételek is, jelen sorok írójának, említett közlöny felelős szerkesztőjének, részint tudta nélkül, részint akarata ellenére csempesztettek az általa sajtó alá bocsátott terviratba. Hanem Cs . . . . i ur e tudományba — dacára a „szinfalak mögött történetekbe” behatni törekvő kandisága s ügyességének — nem látszott beavatva lenni akkor, midőn a T. L. 51-ik számának vezércikkével vajudott; különben nem teszszük föl róla ama méltatlanságot, hogy „közönséges bakonyi fejszójét” ártatlan feje fölött villogtassa.

⁵⁾ „Oh! du lieber Augustin!”; magyarul: „Oh! te boldog Csesznekváraljai!” — De hogy nem mutatunk be, de hogy! Hát az „A levél és dunai utazás” négy íróját — a T. L. íróit, tehát „valódi tanfériákat és tanügyi írókat” nem eléggé mutatuk be? És most bemutatjuk — cikkirót. Hogy több példányval eddig nem szolgálhattunk, azt ne ama „szerencsétlen szerkesztőnek” tulajdonítsa cikkiró, hanem az efféle példányok nagy ritkaságának.

⁶⁾ Az „onc, önc” képzők iránt, úgy látszik, nagy előszere-tettel viseltelik Cs . . . . i ur; szinte nekünk is kedvünk kerekedik egy szót detto képzővel alkotni: „Csesznekváraljaionc!” — Mily csengőn hangzik!

⁷⁾ Erre csak a Tanodai Lapok m. é. 52-ik számában foglalt „Visszatekintés” következő sorait idézzük: „Nem hallgathatjuk el — így ömleng, és méltán, az említett Lapok t. szerkesztője — a fölötti nagy örömmel, hogy a régi elsőrangú magyar tanirodalmi férfiakon kívül (határozottabb értelme volna, ha csakugyan ezt akarja szerk. mondani, így: mellett) 1862-ben szépszámu (Halljuk!) és nagy reményekre jogositó fiatal tanfériát vezettek (csak: mutattak) be a Tanodai Lapok a magyar nevelészeti irodalom csarnokába (csarnokában).” Tehát mig szerkesztő, mint nagyon méltó dolog, tisztelettel, nagy örömmel, fogadta 1862-ben a fiatal erők közreműködését: addig Csesznekváraljai ur 1863-ban, ugyanazon Lapok hasábjain, fitymálja a hasonló fiatal erők terményeit! Hol itt, szerkesztői és

Magyarországon egy második kath. tanügyi hetilapnak kiadását²⁾, kivált midőn a programban soha sem hallott s nevökről sem ismert celebritásokkal³⁾ találkozott⁴⁾; valódi tanfériaink s tanügyi íróink közül pedig egyet sem mutatott be, a szerencsétlen szerkesztő (!!)⁵⁾; a minthogy csakugyan ide-oda egy év alatt jobbra kezdő ifjoncok⁶⁾ irkálásain⁷⁾, s a Tanodai Lapok által visszautasított kéziratokon kívül elismert tanfériáktól⁸⁾ semmit sem hozott⁹⁾ ezen irodalmi révészlapocskára.¹⁰⁾ Azonban egynehányan¹¹⁾ mégis csak azt gondolták¹²⁾: hadd lássuk, mi lesz belőle, s megrendelték a régi

írói elvek között, összhangzásnak nyoma?! Bizony, bizony: „Omne regnum in se divisum desolabitur” (Minden — magával meghasonlott — ország elpusztul) — mondja az Üdvözítő.

⁸⁾ Cikkiró ezek közé bizonyosan nem számítja magát. E szerénységet fölteszszük róla.

⁹⁾ Tehát a Tanodai Lapok által visszautasított kéziratok voltak, a Néptanítók közlönyében, elismert tanfériáktól: a többi, a mi ott megjelent, el nem ismert tanfériáktól. Nagyon válogató volt hát a T. L. szerkesztője, hogy még elismert tanfériák kéziratait is visszautasította! Szerencsés szerkesztő, kinek Csesznekváraljai uraknak; irván ezek visszautasíthatatlan bűbájjal bíró bakonyi-baltás vezércikkeket!

¹⁰⁾ Ki tudja, hátha épen megfordítva áll a dolog: a „Néptanítók közlönye” (ama révészlapocskára) által visszautasított kéziratokon kívül, elismert tanfériáktól semmit sem hoztak a nevezett lapocskánál fél arasszal hosszabb Tanodai Lapok? Mert hiába pusztá állítás ellen pusztá állítás a fegyver. — Mi a „révészlapocskára”, a „Néptanítók közlönye”, esetleg elmés „második keresztnevet” illeti (Cs . . . . i ur valószínűs anabaptista — ujrakeresztelő —): azt elfogadjuk azon föltétel alatt, ha cikkiró elismeri ama lettdolgokat, melyekhez képest ama révészke a révébe jutott irodalmi csempész-Lapok dagadó bő öltönyeit révész-lapátjával gyakran megtapogatta, ha nincs-e azok alatt dugáru (tiltott, nevelés országába nem való, portéka); s ha volt: azt bár a t. Olvasók előtt, annak módja s rendje szerint, fölmutatta, hogy azt valódi igaz, szép és jó gyanánt elfogadni kiki ovakodhassék: ámde (Bocsánat ezen kikerülhetlen udvariatságért!) ugyanazt sajátjának soha el nem ismerte s szerzői dicsőségét — ha még oly „elismert (jó értelemben: elismert) tanfériáktól” származott is az, — soha nem kívánta.

¹¹⁾ Mily jól tudja, mintha csak írva állana előtte, hogy: egynehányan. Ovakodjatok az igazság ezen alapostolától!

¹²⁾ Az „egyszerű falusi ember” megint az okos, eszéyes emberek veséit kezdi vizsgálni. Ki egy helyen ily vakmerően állít (L. alább, hol cikkiró 140 előfizetőről álmódozik; mely számra vonatkozik az itteni „egynehány” szó): más állításait sem lehet annak hinni; s a mely lap ily alaptalan cikkeket közöl: lettdolgokban nem sok hitelt érdemel az. „Ab uno disce omnes” (Egyről ismerd mind). Virg. Aen. II. 65.

¹³⁾ Ez épen annak a jele, hogy a Tanodai Lapokkal nem voltak megelégedve; mire több, kezeink közt létező, n agán levél szolgál bizonyítékul; ha ugyan ilyenre annak, ki ama Lapokat szakértő figyelemmel olvassa, szüksége van. Miért azonban nevezett Lapoknak csepp okuk sincs kétségbe esni; hiszen a régi „Mindenes gyűjtemény” jelszava is ez volt: „Mindennek tetszeni lehetlen; akarni: együgyűség!” — Aztán szó a mi szó: a réginnél — a veteránnál — az új, mindkettőt magokban véve, érdeke-sebb is szokott lenni; hátha még, mint jelen esetben, azon körülmény járul hozzá, hogy az új iránt bizonyos előzmények az irodalmi s népnevelési pályán a tökélyes után sovárgó népnevelés-barátokat, ohajtásaik teljesedésére nézve, alaposabb reményekre jogositják, mint ezt ama bár „elismert tanfériák” által istápoltt, de mégis oly Lapok tenni képesek, melyeknek felelős szerkesztője sem elméletileg (irodalmi téren), sem gyakorlatilag (mint tanító) soha népneveléssel hivatalból s hivatalból nem foglalkodott; s mely Lapok jelen évben is az — utóbbi másfél év alatt mellőzött — hármass jelszót: „Népkola, gimnázium és reál-tanoda” tűzték ismét lobogójukra (mi világos habozásra mutat); ujjolag „sokat markolván, de annál kevesebbet szorítván” (E három zászlóhozi hűség fokait azonban — dacára ama Lapok idej programjának — nem kell oly szorosán venni: a vizenyős tanítói — szándékkal

tanügyi közlöny mellett az ujat is¹³⁾; különösen a tanügy vezetésével megbízottak¹⁴⁾ próbára oda áldozák a szükséges részt szűken kiszámított filléreikből.¹⁵⁾

Csesznekváraíjai.

A Tanodai Lapokban következő 27 sorával Cs. . . . . i ur kérdéses cikkének nem akarjuk untatni, hogy ne mondjuk: boszontani t. Olvasóinkat. Az álbuzgóság sűrű könyeit potyogtatja azokban hős Csesznekváraíjai — a „legszentebb társadalmi ügy, tökélyesülés (!), Isten országá” mellett. Hagyjuk tehát őt: az álkönyveknek is van háttára, kiapadása!

(Folyt. követk.)

T Á R C A.

Az angyal bárányok.

(Magyar népmese.)

— M. I. mesegyűjteményéből. —

Élt egyszer egy szegény özvegy-asszony. — Ennek a szegény özvegy-asszonynak volt három fia. A két öregebbik lusta volt szörnyűtelen; a harmadik, a legfiatalabb szorgalmas, munkás. — A szegény asszony nagy nyomorúságban élt három fiával, alig tudta őket miből tartani, miután a két nagyobb fia semmit sem keresett. Megszólítja egyszer a legöregebbiket: „Ugyan édes fiam, elég erős, elég felnőtt vagy már, nem mennél-e el szolgálatot keresni magadnak; már kenyereink is alig van a kamrában.”

Nagy duzzogva utnak indult Péter, a legöregebb fiu. Megy, mendegél, egyszer utközben előtalál egy ősz öreg

nem mondjuk: nevelési — cikkek Fekete tengerében csak apró s igen szétszórt szigetkék gyanánt emelgetik itt-ott bágyadt fejüket holmi reál-iskolai s gimnáziumi-féle dolgok. „Apparent rari nantes in gurgite vasto!” „A nagy tengerben ritkán tűnnek föl az úszók!” Virg. Aen. I.

¹⁴⁾ Fizettek ugyan elő a Néptanítók közlönyére meglehetősen számmal ily lelkes barátai is a népnevelésnek; miért fogadják őszinte köszönetünket, habár nekünk, szerkesztőkül, anyagi pártfogásuk melegéből eddig legcsekélyebbke, tiszta anyagi haszonnak nevezhető, részeske sem jutott (mit nem panaszképeu mondunk): mindazáltal legtetemesb részét t. előfizetőinknek tanítók, s ezek közt ismét főleg ugynevezett al- vagy segéd tanítók képezték. Tehát Cs. . . . . i ur az igazságot itt ismét hátulsó tarisznyájába dobta. Ugy van az, ha valaki még a szív redőibe is be akar kukucskálni; állván neki természetében a — kotnyelesség.

¹⁵⁾ Itt sem kell cikkírónak hitelt adni: „forintokat” ért; el sem venné a „filléreket.” — Hanem az egyben igaza van, hogy t. előfizetőink, legnagyobb részének, kiket a veterán szokás még mindig al- v. segéd tanítóknak szeret nevezni, — „fillereik” csakugyan „szűken számítvák ki.” De hát miért nem számítják ki az illetők — érdemeik szerint? S ki tilthatja azt meg, vagy veheti rossz néven, hogy ama lelkesek, dacára szűken kiszámított fillereiknek, mégis tökélyre törekednek? S az ehhez vezető utak egyikét a „Néptanítók közlönyében” találták? Avvagy Cs. . . . . i ur oly köszívü tudna lenni, hogy a műveltség szeliden hőmpölygő folyamán vitorlázók vagy szerény sajkán evezők közt, szomjazván a tökély után, melynek árjai körülöttük egyre csapkodnak föl, egyedül az ifju tanító legyen tantalusi kinokra kárhóztatva, — miszerént a tudás, a tökélyesbülés lélek-tápláló nedve után, ha kinyújtja is ajkait, az előle tova iramodjék, s így az igaz, szép és jó, szóval: tökélyért epedő szelleme örökké szomjas maradjon?

embert. Kérdi tőle az ősz öreg ember: „Hová igyekszel, édes fiam?”

„Szolgálatot keresnék biz én, öreg apám uram, ha találnék valahol.”

„Akkor csak maradj mindjárt én-nálam,” mondá a jószívü öreg ember. — „Én-nálam csak három napig tart az esztendő. Nem lesz egyéb dolgod, csak a juhnyájamat kell naponkint legelőre hajtani. De ha megindulnak, mindenütt nyomukban jársz, ne tereld vissza őket, akárhová mennek; csak menj mindig utánok, a merre ők vezetnek. Ime! — itt van egy kis ládika; tégy ebbe abból a fűből, a melyikből az én bárányaim esznek; emitt meg egy kis üveg: fogd és hozz abból az italból, a melyikből isznak; — mert én mindennap meg szoktam nézni, micsoda fűből esznek s miféle vízből isznak az én kis bárányaim.”

A fiu megígérte az öregnek, hogy mindent rendén fog végezni. — Kihajtja másnap reggel a juhokat legelni. — Ment a nyáj szépen magától a mezőre. Egy szép, szelid kis bárány mindig hátrább maradt a többitől, a fiu oldalához szegődött, s hizelegve dörzsölte hozzá szép göndör gyapját. — A durva pásztor oldalba lökte a szegény kis bárányt, s káromkodott, hogy mért hányja bele a kullancsot. — Nem sokára egy régi, rozszant hidhoz értek, a melynek se karfája, se pallója nem volt, csak egy-két szál gerenda feküdt oszlopain. A bárányok nagy vigyázva egyenkint által lépkedtek a rozsz hidon; legutoljára maradt a legszelidebbik, s biztatólag pásztorára nézett, mintha azt akarta volna neki mondani, hogy csak fogózkodjék gyapjába, majd átvezeti ő a rozsz hidon.

De lusta Péter nem fogózkodott bele, hanem dűnyögve fordult vissza a hidtól s lehevert a zöld fűre. Majd ő a nyakát tőri miattuk azon az átkozott hidon, vagy lehempereg a vízbe fürdeni.

Darab idő múlva jönnek a bárányok szép rendben vissza s egyenesen hazafelé tartanak. — Gondolkodik lusta Péter, micsoda fűvet tegyen a ládikába, micsoda vizet mérítsen a kis üvegbe, mikor ezek a bárányok egy harapást sem ettek, egy kanálnyt sem ittak. Kapja magát, szakít egy csomó fűvet a kis ládikába, s merít a folyóból a kis üvegbe; ávval, mintha rendén volna a szalmája, — hazafelé ballag. Mikor az udvarra ért nyájastól, kérdezi tőle az öreg ember: „No édes fiam, hát megjöttél? Hadd lám, milyen fűvet ettek s milyen italt ittak az én kis bárányaim?”

Odaadja a fiu a kis ládikát, meg az üveget.

Az öreg ember csak a fejét csóválta.

„Ej, ej fiam! te nem abból hoztál, a mit ezek ettek, meg ittak. Holnap majd csak abból hozzám.”

Másnap megint kihajtja nyáját lusta Péter. Megint csak úgy tett, mint tegnap. A szelid kis bárányt megint elkergette oldalától, s a rozsz hidon nem ment utána a bárányoknak. Ott várta őket a hidfőnél, míg vissza nem jöttek. Akkor aztán újra szakított egy csomó fűvet ládikájába, újra merített vizet a kis üvegbe; — azzal hajtotta bárányait hazafelé, úgy se kellett azoknak egy harapás fű sem, s a vízre rá sem néztek. Mikor már megérkeztek, nézi az öreg ember, mi van a ládikában, meg a kis üvegben. Semmit se szólt, csak a fejét csóválta. Majd talán harmadik nap jobban utána jár kis bárányainak Péter. — De bizony harmadik nap is úgy tett lusta Péter, mint a két elsőn. Mikor este haza érkezett, meg se nézte az öreg ember, mit hozott a kis ládikában, meg az üvegcsében. Ugy is tudta, hogy nem olyat hozott, a melyet kellett volna.

„No édes fiam, mondja neki, elmúlt a három nap, kitelt

az esztendő; hát mit kívánnál bérbe: egy tál aranyat, vagy a lelked üdvösségét?

Lusta Péter nem sokáig gondolkozott.

„Adja ide kend azt a tál aranyat.“

Az öreg ember búsan nézett a fiura: kénytelen kellett hozott egy tál fényes aranyat, s a fiu szűrűjébe töltötte.

Lusta Péter meg se várta a másnapot, nagy örömmel utnak indult, hiába marasztotta a jó öreg ember. Késő este befordul egy kurta kocsmába. Eszik, iszik kényire, kedvire, Mikor már egészen lerészegedett, ivópajtásai szépen kivették szűrűjéből a sok szép aranypénzt, ötlet meg ott hagyták a faképnél. Csak olyan üres kézzel ment haza, mint a milyen-nel jött.

Búsult a szegény asszony, hogy neki ilyen rossz, lusta fia van. Megszólítja a másodikat is, hogy most ő is próbáljon szerencsét. Ez sem volt jobb a bátyjánál, egy híron pendültek. Csak az volt köztök a különbség, hogy amazt lusta Péternek, ezt meg lusta Palkónak hitták. — Utnak indult lusta Palkó nagy dünyögve. Utközben ő is találkozik az ősz öreg emberrel. Azon módon, mint a bátyja.

Megszólítja az öreg ember: „Hová, háová édes fiam.“

Elmondja lusta Palkó, hogy mi járásban van. Az öreg ember ötlet is szolgálatába fogadja. De biz ő sem viselte jobb gondját a kis bárányoknak, ő se ment át velük a hidon. Szakasztott úgy tett, mint édes bátyja, lusta Péter.

A három nap elteltével mondja neki az öreg ember: „No édes fiam! elmúlt a három nap, kitélt az esztendő, mit kívánnál bérbe: egy tál aranyat vagy a lelked üdvösségét?“

„Hol van az a tál arany, hadd töltsöm az ingujjamba,“ mondja lusta Palkó.

Az öreg ember szomorú képpel hozta elő a tál aranyat, mivelhogy Palkó többre hecsülte azt lelke üdvösségénél.

A sok szép aranypénz majd átszakította a Palkó ingujját, oly nehéz volt. De nem sokáig cipelte Palkó, csak a legközelebbi kocsmáig; hiába marasztotta a jó öreg ember; ő nem maradt meg hálásra, hanem a mint mondtam, egy kocsmába ment szállásra. Ott mindjárt leült a kocsmárossal meg egynehány korhely cimborával kártyázni. Reggelre minden pénzét elnyerték.

A szegény özvegy-asszony már alig várta Palkót, hogy haza jöjön; gondolta, hogy csak hoz valamit: de bizony Palkó egy fillért se hozott, üres tarisznyával, éhes hassal ballagott haza.

Sirt, sirdogált a szegény asszony keservesen, hogy két nagy, rossz lusta fia van; most miből éljenek, mit főzzen ebédre? — Hozzá megyen legkisebb fia, Jánoska; kérdi, hogy mi baja. Mondja a szegény asszony, hogy már alig tud mit főzni.

„Sohase búsuljon kend, édes anyám asszony; majd elmegyek hát én szolgálni, majd hozok én kendnek sok pénzt.“

Váltig marasztotta az édes anyja, hogy hiszen még fiatal, nem szolgálatra való; de Jánoska bizott magában, s mert nagyon jó fiu volt — utnak indult. Találkozik ő is az ősz öreg emberrel.

„Hová olyan nagyon sietve, édes fiacskám?“ Kérdi tőle nyájasan az ősz öreg ember.

„Jaj édes öreg apám uram, szolgálatot keresnék, ha kapok, mert szegény édes anyám mindig sír, nem tudunk már miből élni; alig van egy betevő falat kenyérünk.“

„No te jó fiu vagy látom, mondja az öreg ember, ha kedved tartja szívesen szolgálatomba fogadlak; én-nálam csak három napig tart az esztendő. Nem is lesz egyéb dolgod, mint kis bárányimat naponkint legelőre hajtani. De ha

megindulnak mindenütt nyomukban járj, ne tereld őket se tüled, se hozzád; csak menj egyenesen utánuk, a merre ők vezetnek. Ime, itt van egy kis ládika: tégy ebbe abból a füből, a melyikből az én bárányaim esznek; emitt meg egy kis üveg, fogd és meríts bele majd abból az italból, melyet isznak; mert én mindennap megnézem, micsoda füből esznek s miféle vízből isznak az én kis bárányaim. — Érted? —“

„Igen is értem, alásan! édes öreg apám uram, mondá Jánoska; s minthogy már sötét lett, elmentek aludni az öreg ember házához.“

Másnap már alig várta Jánoska a hajnalt, örömmel hajtotta legelőre a nyáját; mert nagyon szerette a kis bárányokat. Megfogadta hűségesen a jó öreg ember szavát, mindenütt utána ment a kis bárányoknak. Az a szelid kis bárány, melyet bátyjai maguk mellől elrugdostak, szüntelenül oldala mellett sündörgözött s göndör gyapjacsokját Jánoskához dörögölte. De Jánoska nem taszította el magától, hanem inkább nagyon is megörült rajta, hogy a kis bárány olyan szelid, s szépen simogatva ballagott mellette; aztán kivett a tarisznyájából egy darab kenyérből s megkínálta. A kis bárány nem evett belőle csak egy harapást. A mint szépen mentek, mendégéltek, — megint elértek ahhoz a régi rossz hidhoz. Jánoska megijedt, a mint látta, hogy kis bárányai mint szökösnek át a rossz hidon, féltette őket, hogy beleesnek. De azok nem estek bele, hanem egyenkint szépen mind átmentek. Utoljára csak Jánoska meg az a szelid kis bárány maradtak az innenső parton. Szegény Jánoska félt, hogy ő majd nem tud átmenni, akkor aztán hova lesznek a kis bárányok. De a szelid kis bárány biztatólag nézett rá s megszólította: „Ne félj édes kis pásztorom, csak fogózkodjál gyapjamba, majd átvezetlek én.“

Jánoska nagyon csodálkozott, hogy ez a kis bárány még beszélni is tud, s annak gyapjába fogózkodva, nagy vigyázva szerencsésen átment a rossz hidon. A bárányok mindig mentek, mindig mentek, se nem ettek, se nem ittak. Egy idő múlva egy kis kápolnához értek. Itt egyszerre megrázkódtak a kis bárányok s egyszerre mindenik egy-egy szép angyallá változott. Ámult, bámult a kis pásztorfiu, lekapta kalapját s alig mert rájuk nézni. A bárányokból átváltozott angyalok mindnyájan a kápolnába léptek. Egy szép kis angyal, (az a szelid kis bárány) kezén fogta Jánoskát, s bevezette a kápolnába. Itt egy pap minden angyalt megáldozott ostyával és borral. Jánoska is oda térdelt az oltárhoz, ő is megáldozott, s ládikájába is adott a pap ostyát, kis üvegébe pedig szentelt bort. — Ennek végeztével mindnyájan fölkeltek s kimentek a templomból. Az angyalok újra megrázkódtak, s újra bárányokká változtak. — A fiucska levett kalappal, ájtatosan ballagott utánok. A rossz hidnál megint átsegítette az a szép kis szelid bárány, az a szép angyal, a ki nem más volt, mint őrző angyala. — Haza érkezéskor kérdi az öreg ember: „No kedves fiacskám, hoztál-e a füből, meg a vízből, melyből az én kis bárányaim ettek és ittak?“

„Jaj édes öreg apám, mondja a kis pásztor, nem bárányok azok, hanem valóságos angyalok; mert mikor egy rossz hidon átmentünk egyenesen egy kápolnához tartottak, ottan mindnyájan megrázkódtak s mindenikből egy-egy szép, fényes angyal vált. Akkor mindnyájan a kápolnába mentek, engemet is bevezetett egyik, s mindnyájan megáldoztunk.“ Azután odaadta a ládikát és üvegcsét az öregnek, hogy nézze meg: olyant ettek s olyant ittak az ő bárányai, mint a mi azokban van. Az öreg ember nyájasan mesolygott Jánoskára s mondá: „No kedves fiacskám, látom, hogy igen derék, becsületes fiu vagy, hiven teljesítetted kötelességedet. Most

válassz: egy tál aranyat kívánsz-e bérül, vagy a lelked üdvösségét?"

Jánoska nem sokáig gondolkozott.

„Isten látja lelkemet: a tál aranyat is szeretném, mert földhöz ragadt szegények vagyunk; de mégis inkább választom lelkem üdvösségét. Inkább elszolgálok még egy esztendőt a tál aranyért.“

„Jól választottál édes gyermekem! mondá a jó öreg ember; s mivel lelked üdvösségét többre becsülöd egy tál aragnál, — megérdemled, hogy ebből is juttassak számodra; mert nekem minden hatalmamban áll: én vagyok az Isten!“

A fiucska térdre borult a jó Isten előtt. Az Isten pedig, rádásul lelke üdvösségéhez, három tál fényes aragnyal töltötte meg Jánoska szűrűjét s áldásával bocsátotta utnak.

Jánoska alig bírta a sok szép aranyat, szinte meggörnyedt alatta; de azért mégis csak mind haza vitte szegény édes anyjának. Otthon aztán holtig boldog életet éltek. Tán még most is élnek, ha meg nem haltak. — — —

A haldokló anya és Terézkeje.

Szalad a kis leány a mező hosszában,
Alig hajlik a fű kis lába nyomában.

Szalad nagy örömmel, szalad kis kosárral,
Hogy tele szedje fris mezei virággal.

A mint tele szedte, karjára felfüzi
És marad; a tarka pillangókat tüzi.

Beborult az ég alj, kezd az eső esni;
A kis virágszedő haza akar menni.

Menne, ha lehetne, mert nincs nyugovása;
Megered szemének könnypatakocskája.

Zeng, villámlik az ég, a zápor csak szakad;
A siró leányka szive majd meghasad.

A fák zenéjével rettegve vonul el,
Mégvédi az ág, mely fölötté borul el.

Azon a kis ágon nyög a bus gerlice;
De busabb még annál Terézke kis szive.

Párja után busul az az árva gerle,
Anyá nélkül e lány sokkal árvább lenne.

Kibontakozik az ég fellegburkából:
Kivergődik ő is a bokor aljából.

„Jaj! a kosár s virág . . .“ Zokogva keresi,
Zergeként az egész ligetet fölveri.

Lépésről lépésre szüntelen kiáltja,
Hogy nincsen kosara, hogy nincsen virágja.

Megkérdezi sirva minden kis virágtól,
Meg . . . a nyögdecselő bus gerle madártól. . .

Domb alatt egy törött ágon függve lelte:
De már egyetlenegy virág sem volt benne.

Ujra tele rakta más úde virággal,
Hazafelé ballag tele kebel-vágygyal.

Im betoppan a szők alacsony szobába,
Haldokló anyjának borul a nyakába.

Elhalmozza csókkal halovány arcját
S neki adja a rét illatos virágát.

Megköszönte az any' édes mosolygással,
S bezáródott szeme fájó sohajtással.

Horváth Nepomucén,
csókai kántor-tanító.

H I R A D Ó.

Tudósítások.

Békés, febr. 2.

Szerkesztő ur! Nincs az életben, s nem is lehet nagyobb szomorúság a halálnál. Ez érzélem pedig annál súlyosabb, minél kedvesebb volt az, a kitől meg kell válnunk. E szomorú esetben egyedül csak azon boldogító remény nyújthat enyhét a bánatos kebelnek, miszerint a fájdalmas megváltás nem tart örökké; ez csupán ideiglenes, mert édes Üdvözítőnk szent halálával megrontotta örökös halálunkat, és dicsőséges föltámadása által jövő életünket biztosítja. — Ez édes remény vigasztal tehát meg minden szomorú szívet, meggondolva azt, hogy a mily keserves volt a megváltás, annál örvedetesebb leendő a boldogító viszontlátás.

Békés megye ujjolag gyászol. Január 27-ke az egész vidéken, a nagy bánat és fájdalom keserű napja volt, miután e nap a szomszédságunkban fekvő szép Gyula városa minden vallásfelekezeti templomainak összes harangjai bús kongással hirdették, hogy nagyságos és föltisztelendő **Rázel József** prépost ur, 24 éven át gyulai érdemdús népáldor, az ugyanottani fő, és összes elemi tanodák lelkes igazgatója, s egyik buzgó hitelemzője, a nagy hazafi és nemes keblű emberbarát, jámbor, példás életű, s apostoli ihlettségű főpap, minden szép, jó, nemes páratlan buzgalmu előmozdítója, a mindenkitől szeretve tisztelt, és az erény, tudomány, szóval megszámlálhatlan érdemekben tündöklő, jeles férfiú nincs többé! Kilenc-havi súlyos és terhes, de igazán keresztényi megnyugvással viselt betegsége után, ellátva a végső kegyelmi szerekkel, nagy lelkét visszaadta édes Teremtőjének, hogy így az 57 éven át folytonosan munkás és tevékeny földi élete után elvégre Jézus Krisztusban, a kiből egyedüli boldog reményét helyhezé, örök nyugalomát lelhesse föl. A boldogult január 26-án esti 7 órakor Pesten végezte be drága életét, a hol is kellő orvosi ápolás alatt gr. Wenkheim Krisztina ő méltósága becses úri házában tartózkodott, de epedő kívánságára kiszenvetett tetemei január 28-án Gyulára szállítottak, a hová is esti 6 órakor megérkezvén, minden rendű s rangu hívek fájdalmas zokogásai között, számos fáklyák kíséretében, bús és megható halotti énekek zengedezése mellett, a plébániára vitettek, s közszemlére kitétetek. — A nagyszerű temetés 29-én reggeli 10 órakor előlegesen végzett engesztelő szent mise áldozat után tartatott meg, a boldogultnak rokonai, számos paptársai, jó barátai, a megye, város s a kegyuralalom összes tisztikara, a kerületi, s a gyulai összes tanárok s tanítók, a g. n. e. lelkész urak, a protestans hitszónok urak, és a részvevők, a kikhez még az izraeliták is csatlakoztak, — megszámlálhatatlan sokaságának jelenlétében. — Nagyságos és föltiszt. Száll Antal prépost, s eleki esperes plébános ur, kíséré az elhunytat,

mint kedves barátját, a föltámadás nagy napjáig tartandó nyugalom helyére, 11 áldozár diszes segédletével. Feltűnően ékesíté még e nagyszerű gyászpompát ez alkalomra különösen fölkért, szakavatott és jeles tehetségű kántora Békés városának, t. Végh Ferenc ur, a ki is az üdvözültnek bokros érdemeit és végbucsuját kellemes és meghatóan bájos hangjával énekelé meg. Továbbá el nem mulasztatom, miszerint kedves barátunknak, t. Takácsy János urnak, ki szintén e gyász alkalommal kitűnő jelét adá szép képességének, köszönetemet ne nyilvánítsam azon szives és őszinte barátságáért, hogy a megjelent néptanítókat vendégszerető uri házánál két napig tartani, s mindennel ellátni sziveskedett.

Elvégre jelen szomorú tudósításomat bezárom szívemnek azon belsejéből eredett óhajtással: „Adjon a Mindenható irgalmas, kegyelmes Ur Isten csöndes nyugalmat, dicsőséges föltámadást, s örök életet az elhunytak!

Fr. Vajda Ferenc János,
sz. Fer. III-ad r. néptanító.

Szentes, február. 2. 1863.

D. a J. K. — Szerkesztő ur! Bátran, minden habozás nélkül ki merem mondani a világ előtt: hogy születve és hivatta érzem magamat e nagy, dicső, de terhes pályára, melyen már öt év óta működöm. De mindemellett — fájdalom! — meg nem tagadhatom eme deák közmondás nagy igazságát: „Quem dii odere, paedagogum fecere.“ (Kit az istenek gyűlöttek, abból nevelőt csináltak.) Ezt azonban nem ok nélkül teszem.

Beszéljenek a tények.

Városunk lelkes hatóságának többszörös erélyes működése, pár év óta, dúsan megtermé gyümölcsét. Mert iskolaköteles gyermekeink nemcsak a nyári és tavaszi, hanem az őszi és téli idényeken át is szorgalmasan látogatják 3 fi-, 2 leány- és 1 kültéri vegyes iskoláinkat. Ugy hogy van osztály, hol naponként 180 tanonc részesül a szükséges oktatás- és nevelésben.

Hogy arat-e a tanító ily számos tanonccal kellő sikert? . . . erre nézve, legyen elég, minden nagyítás és érdem-vadászás nélkül megemlítenem azon teljes megelégedést, melyet a múlt iskolai év végén, megyés (váci) püspökünk, m. és ft. Peitler Antal urtól nyerni szerencsések valánk.

Két-osztályu vasárnapi iskolánk is évről-évre népesebb kezd lenni. Jelenleg is 20 mester-segéd és 40 mester-inas növeli benne eddigi ismereteit.

Iskolai épületeink közül négy meglehetősen állapotban van; mig ketteje, roppant alacsony-sága-, sötétsége- és ódonsága miatt, egészen célszerűtlen.

Nem sokára egy éve lesz, hogy havonként tanítói tanácskozmányt tartunk ft. iskola-igazgatónk elnöklete alatt; kinek el nem mulasztatom, ez uttal, őszinte hazáfiui hálámat nyilvánítani, ezen ránk nézve üdvös és hasznos gondolatáért; s azon kegyesbőkezűségért, hogy a havi tanácskozmányainkban végzendők számára jegyzőkönyvet volt szives ajándékozni.

— De ugyan mirevalók azok a havi tanácskozmányok? — kérdezi valaki. Oh kedves pályatárs! . . . Az igaz, hogy rendszeren két óra vész el, ez idő alatt, a nagy mindenségben. De nem mulnék-e ez el a nélkül is? . . . Mennyivel jobb tehát e pár órácska alatt is oly dolgokkal foglalkoznunk, melyek után fáradságos pályánk tövisei között, helylyel-hely-

lyel, némi gyönyört okozó rózsa-bimbócskák is diszelegnek! De meg hol történhetnek ujnál-ujabb eszmecserék? . . . hol intéztethetnek el saját- és iskoláink ügyei legjobban? . . . mint havi tanácskozmányainkban.

Iskolai könyvtárunk is van; melyre két évvel ezelőtt évenként 10 frtot ajánlt r. k. egyházunk*) előjárósága: csakhogy még eddig mit sem adott. Talán már meg is bánta, hogy ígerte? . . .

Igazán bámulandó oly előjáróságtól ily ajánlatot még csak hallani, mely népnevelőinek, a nélkül is csekély fizetéseit folyvást sokalja s minden gyűlés alkalmával kevesbitni akarja azt! (? ?) És csak egyes fölvilágosodottabbaknak köszönhetjük, hogy e meggondolatlan merényt még eddig végre nem hajtották.

Innen következtetjük, fájdalom-telt szívvvel, azon szomorú eljárást, hogy havi fizetéseinket 4—5 izben kapjuk kezeinkhez! . . . De meg volt idő, hogy forintoként is jutottunk már hozzá!! . . .

Emberi sorsunk, az igaz, lakolni minden élvezetért. De élveztünk-e mi valamit az élvezhetők közül? mikor még anyagi életünk fentartására nézve sem vagyunk kellőleg biztosítva?! . . . Nem vagyunk, mondám, meri ha épen akkor találnak élelmi szereink elfogyani, mikor egy krt sem tudunk az illető helyen kapni: hova folyamodjunk? . . . És ez — fájdalom! — számtalanszor megtörtént már velünk.

De azért még sem csüggedünk el. Hisz irva áll: az Ur eltartja az ég madarait, s fölruhazza a liljomot. Egyedül e szavak és a remény az, mely életünk bajainak elviselésére erőt ad. „Ki nem ismeri az isteni gondviselésnek azon bölcs bánásmódját, — írja Munkay János — melynél fogva egyiket szegénységbe süllyeszt, hogy a béketérés nagy erénye által kereshesse Isten országát; másnak meg vagyont ad, hogy adakozás által keresse üdvösségét.“

Egyedül csak az fáj lelkeinknek, — és pedig jogosan! — hogy sem a folytonos képezésünkre szükséges könyveket, sem pedig e kedves lapot, melynek olvasása minden népnevelőre nézve elkerülhetetlenül szükséges és felettebb hasznos, — többen közülünk meg nem szerezhetik!

Népnevelés! . . . népnevelés! . . . te legszentebb ügyeink egyike! Mikor kelti föl mennyei ihleted az alvó lelkeket?! . . . mikor ragad lelkes barátaid közül csak egy is zászlóként kezébe, hogy kivívja számodra a világ legnagyobb dicsőségét, hogy napfény tisztán ragyogjon gyémántnál becsesb értéked azok sziveiben is, kik csak egyedül érted látszanak mit sem áldozni?! . . .

És most vegye tisztelt Szerkesztő ur ez új évben azon jó kívánatomat: hogy adjon Isten Önnek sok jó kedvet, e kedves lapnak pedig minél több lelkes pártolót!

Honthy László, tanító.

Ujdonságok.

— Oktatás és nevelés a „Tanodai Lapok“ban. (3. sz.) — Tanító-tanácskozmányi dolgozat. I. „Mit kell a tanítónak tennie, hogyan kell a tantárgyakat előadnia, hogy az egész oktatás rálásos legyen?“ A tanító az egyháznak kiegészítője, mondja a cikk. A hitoktatónak egész hétre többnyire csak két órája van, mig a tanítónak körül-belül 18. Ha csupa harmatot hullatna is ama két óra a gyermek keblébe, azt 18 száraz (vallás-nél üli vagy egyébként száraz?) oktatási óra százszorosan föl-emészt. Ehhez képest igyekezzék a tanító a gyermekek vallásosságát előmozdítani: hittani oktatásnál, mennyiben ez hozzá tar-

*) Talán: községtünk? —

tozik; olvasás, szemléleti oktatás, nyelvtanítás, imádság, ének, alkalmi ünnepek, egyes fölmerülő esetek és végre számvetési oktatásnál. (Csakhogy aztán éppen ez által ellenkező ne legyen a siker, t. i. közönyösség a vallási eszmék s gyakorlatok iránt; miként ugyancsak a Tanodai Lapok előbbi számában a „képek használásáról“ mondatik, hogy ezeket a gyakori, mindennapi látás érdeküktől fosztja meg. — Ezen kifejezés: „Ha valamelyik gyermeket hazudságon stb. érünk“ — sajtó vagy kinek hibája?) —

II. *Hogyan kell a gyermekekben a becsületérzést fölbreszt. ni és az iskola céljára fölhasználni?* A tanító mondjon el, áll a cikkben, több oly történetet, melyekben különösen a becsületérzés van kiemelve; de az még nem elég . . . ha önmaga a tanító nem becsületes. (Hát még oly tanító is léteznék, a kiről ezt föl lehetne tenni? Véleményünk szerint becsületes tanító be sem eresztendő népnevelde küszöbén.) A cikkekében még ez is olvasható: „Megrontaná vagy elfojtaná a becsületérzést (a tanító), ha minden csekélységre ez ösztönt lobbantáná föl.“ (Mi a becsületérzést megrontja vagy elfojtja, a vallási érzést nem rontja meg vagy fajtja el? Minek tehát a vallási érzés nevelését nyelvtannal, számvetéssel is, és Isten tudja még mi el összekapcsolni, mint I. szám alatt mondatott?) — „Az ég“ című tanító-darab kezelése. Ezen darab legnagyobb részét oly dolgok kérdésését foglalja magában, melyeket a gyermekek saját tapasztalásukból már úgy is tudnak; mely nemü tanításból, mint látni való, a tanulók, a tanulni akarók, igen keveset tanulhatnak. Azután a kérdések legtöbbnyire fölöslegesek vagy nem munkálkodtatók. Például a következő csoport szolgálhat: „Mondjátok hát meg, fénylenek-e az égitelek? (Igen.) Világítanak-e azonban mindnyájan? (Nem.) Melyek világítanak csupán? (A nap és hold.) Melyeknek világát szeretik jobban? (A napét.) És miért? (Mert az erősebb) . . . Mi okozza a nap melegét? (A napnak fénye.) Hát a holdnak fénye melegít-e? (Nem.) Minőnek mondhatjuk a napnak fényét? (Világosnak és melegnek.) És a holdét? (Világos és hidegnek.) Melyeknek fénye erősebb; a napé vagy holdé? (A napé) stb.“

— Nagel és Wischán könyv-, mű- és zene-műkereskedésében Budán (a lánchidőnél) megjelent s kapható az első műlap, mely a magyar kath. egyház 15 főpapjának mell-arcképét, középkori díszművek mintájára, művészi essettel készített lombozatok arabeszkjei által körülvéve, tünteti szem elé, nevezetesen: Scitovszky és Haulik bibornok-érsekek, Bartakovics, Lonovics, Kunst érsekek, Farkas, Peitler, Simor, Fábry, Girk, Haynald, Alexi, Gagancz, Strossmeyer, Moyses püspökökét. Az arc képek, mennyire mi imént elősorolt főpapjainkat személyesen ismerni szerencsések vagyunk, sikerültek; a kiállítás pedig oly nagyszerű s pompás, hogy semmi kívánni valót nem hagy hátra s bármely terem falának méltó díszül szolgálhat. Előfizetési ár mindkét lapra, a másodiknak megjelenéséig 5 fr.; egynek-egynek bolti ára 3 fr. lesz. 5 példányra 1 tisztelet-példány adatik. A művek postai utánvétel mellett is megrendelhetők.

— A magyar irodalom és a szenvedő emberiség reménykértjéből legközelebb, szép jövővel biztató, már-már gyümölcsöző csemetét sodrott el a testi enyészet dúló vihara. T. Horváth Imre ur, IV-edévi orvosnövendék, ki pár sikertült dolgozatával a Néptanítók közlönyében is bemutatta: mennyire dobogott már ifju kebele ember-, különösen hontársai jóllétéért — ma egy hete vitetett a nyugvóhelyre, mely után — a tettek születtek, a tettek előkészítésében állott, tehát még fáradságot nem ismert ifju nem vágyott. Mije leendett ő szülőinek, és így mije a hazának, az emberiségnek, — gyászos biznyságul szolgál az, hogy a halála által okozott iszonyu fájdalom atyját is sirba döntötte, anyját pedig a már kettős csapás eszméletétől — nem tudjuk: nem-e örökre — fosztotta meg. — E kettős áldozat földi részted temetőhelyén, művelt ifju szellem, ha mi salakot vittél volna e gyarló létből a tökéletesek s ártatlanok országába, — hisszük s reménylünk, megengeszteli irántad az igazságos eget, s tisztán, mint angyal tünhetel föl roppant ivezetén a reád váró mennyei lelkek előtt.

Pályázatok.

I.

Nagy-Károly városban a négy-osztályu főelemi tanodánál egy tanszék üresedésbe jövén, erre f. é. február végeig pályázat nyitattik. Rendes évi fizetés 236—336 fr. Az inasok tanításaért vasárnaponként 42 fr. Az uradalom részéről földkedvezmény. A pályázni kívánók szükséges bizonyítékokkal fölszerelt folyamodványukat a ft. kerületi esperes urhoz küldjék — Fényre. Utolsó pósta: Nagy-Károly.

Nagy-Károly, jan. 14. 1863.

1—2.

II.

2681. Késmárk város kath. főelemi iskolájánál egy leánytanítói állomás, melylyel 315 fr. évi fizetés és 6 bécsi öl tűzifa természetben élvezete van összekötve, megüritült. — Ezen tanítói állomásért pályázók a német, mint előadási nyelven kívül, a magyar nyelvben tökéletes jártasságukat; továbbá életkoruk, vallásuk s tanítói képzettségüket igazoló bizonyítványokkal ellátott, sajátkezűleg irt folyamodványukat, melyek ezen m. k. helytartótanács-hoz címzendők, 1863-ik évi február végeig a késmárki kerületi tanfelügyelőnél nyújtják be. Buda, dec. 28. 1862. — A m. kir. helytartótanács.

3—4.

III.

Egy segédtanító kerestetik Gyomára, ki a német nyelvet tökéletesen bírja, s benne alapos oktatást is adhat; továbbá, ha lehetséges, okleveles (ref. vallásu is) folyamadhatik, és a 4 főelemi osztályban szükseglendő tantárgyakban jártas legyen. Évi díja 100 fr. (ha rajzolni tud, 20 frttal több), s szoba lakásul, fűtés s egész élelmezés. Uti költségül (Gyomára) 6 fr. megtérítetik. Az állomás f. é. mártz. 25 én foglalandó el. A tannyelv magyar. Várlalkozók a lapok szerkesztőjénél sziveskedjenek magokat jelenteni. (Pest, kecskeméti utca, 5 sz.)

IV.

Ajánlkozás. — Egy a költészeti tanfolyamot és két-évi tanító-képezdét végzett nőilen egyén, ki magyar tannyelvű 4-osztályu elemi tanodákban tanításra mint önálló tanító van képesítve, és három éve s két hónapja, hogy német tannyelvű néptanodánál mint altanító működik; ki a magyar nyelv tudásán kívül a német és szláv nyelveket folyékonyan, a latint meglehetősen beszéli; az elemi tantárgyakon kívül az 1-ső és 2-ik latin osztályra private tanítani képes, — alkalmazást keres magyar tannyelvű elemi néptanoda vagy pusztai tanodánál (hol tanítói teendőin kívül a gazdasági könyvvitel vezetését is, a miben tökéletes jártassága van, kezelni vállalkozik) mint rendes vagy helyettes tanító. — Viszonajánlatot tevők sziveskedjenek bérmentes leveleiket J. A. betűk alatt Almásra (Bács-Bodrogmegye) küldeni.

6—6.

Szerkesztői pósta.

B. M. urnak Endrődön. A vereszet tárgya igen helyesen választva; de éppen azért az alaknak is megfelelőnek, tökélyesbnek kellene lenni; minöben beküldve ugyanazt késöbben is közlendjük.

V. E. urnak Győrött. A 44. 50 51. számokat (52 nem volt) a volt kiadó-hivatalban póstára tenni szorgalmazzuk; valamint az egész 1-ső félévi folyamot is. Valjon megérkeztek-e? Az ujan megrendelt f. éviakra nézve, reméljük, bizonyosak lehetünk.

H. N. urnak Csókán. A küldött is igen jó — tartalmilag: a rimekre, általában az alakra volna még több gond fordítandó; mi már nem nagy mesterség; de éppen azért azt sem kell elmulasztani, hogy legyen „Mens sana in corpore sano“ (Ép lélek ép testen). Ily értelemben bátrak vagyunk számolni a „jobbakra!“

B. J. urnak Makón. „A lelkesekhez“ hangzatka megüti a mértéket. — A 48. s 50. számok, ugy szinte az „Embertan“ megküldetésében eljártunk; ha még sem kapta volna meg Ön, kérjük azonnal ismét hozzánk intézni fölszólalását. — Vegyék ezt a Népt. közl. egyéb t. Előfizetési is szives tudomásul; nem különben azt, hogy tartalom, címlap és 26-ik szám e héten munkába vétetnek.

Felölös szerkesztő és kiadó-tulajdonos: Márki József.

Pest. 1863. Nyomatott Noséda Gyulánál egyetem- és papnevelde-utca sarkán.